

Asia: VN/2758/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Asian tausta ja valmistelu

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kiitämme mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi, jolla pannaan täytäntöön osa uudistetun yhdyskuntajätevesidirektiivin vaatimuksista. Edustamme suomalaista vesihuoltoa ja jäseninämme toimii 90 % maamme vesihuollosta. Jäsenorganisaatiomme vastaavat kriittisestä infrastruktuurista ja tuottavat vesihuollon palvelut suomalaisille sekä alueensa teollisuudelle. Vesihuollon toimintavarmuus ei ole ainoastaan huoltovarmuuden kannalta välttämätöntä, vaan myös merkittävä kilpailuetu teollisuudelle.

Pidämme tärkeänä, että yhdyskuntajätevesidirektiivin kansallinen täytäntöönpano toteutetaan kokonaisuutena direktiivin edellyttämässä aikataulussa. Direktiivin toimeenpanon myöhästymisen vaikeuttaa merkittävästi vesihuoltolaitosten investointisuunnittelua. Direktiivin toimeenpanoon liittyvät määritelmät, velvoitteet, kustannustenjako ja vastuunjako muodostavat kokonaisuuden, jonka osia ei tule tarkastella toisistaan irrallisina. Eryityisesti mikroepäpuhtauksien poistoon, riskitarkasteluihin sekä laajennettuun tuottajavastuuseen liittyvät kysymykset ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa. Kannatamme direktiivin sujuvaa ja aikataulun mukaista toimeenpanoa, mutta mikäli se viivästyy, tulee varmistaa, että mikäli laajennettua tuottajavastuuta ei viedä kansalliseen lainsäädäntöön, ei myöskään haitta-aineiden poistovelvoitteita viedä. Puhdistamoilla tehtävät investoinnit tulee pystyä tehdä samanaikaisesti ja tästä syystä tulee haitta-aineiden poistovelvoitteiden lisäksi samaan pakettiin asettaa tiukentuvat ravinteiden poistovaatimukset ja seuranta sekä näytteenottovaatimukset.

Korostamme, että direktiivin täytäntöönpanossa ei tule syntyä tilannetta, jossa uusia velvoitteita koskevia määritelmiä ja riskitarkastelumenettelyjä säädetään kansalliseen lainsäädäntöön, mutta direktiivin mukainen aiheuttaja maksaa -periaate ja sitä toteuttava laajennettu tuottajavastuu jäävät toimeenpanematta tai niiden soveltamisala jää epäselväksi. Direktiivin mukainen kustannustenjako on olennainen osa sääntelykokonaisuutta täyttäessään aiheuttaja maksaa periaatteen, ja se tulee toimeenpanna kansallisesti samassa aikataulussa kuin muutkin direktiivin edellyttämät velvoitteet.

Pidämme tärkeänä, että kansallisessa täytäntöönpanossa ei aseteta direktiivin vähimmäistasoa tiukempia velvoitteita ilman huolellista vaikutusarviointia. Samalla on varmistettava, että direktiivin

keskeiset periaatteet, erityisesti aiheuttaja maksaa -periaate ja laajennettu tuottajavastuu, pannaan täysimääräisesti täytäntöön.

Laajennetun tuottajavastuun toteuttaminen on herättänyt keskustelua direktiivin kansalliseen lainsäädäntöön siirtämisen jo käynnistettyä. Haluamme nostaa asiaan liittyen seuraavat asiat esiin:

Ilman laajennettua tuottajavastuuta haitta-aineiden käsittelyn kustannus siirtyisi vedenkäyttäjille, mikä ei ole kestävä. Pelkästään vesihuollon verkostojen saneerauksiin tarvitaan Suomessa vuosittain 500 miljoonaa euroa nykyisen palvelutason ylläpitämiseksi, mikä tarkoittaa jo nykyisellään tarvetta nostaa vesimaksuja merkittävästi. Yksittäisten kansalaisten lisäksi paljon vettä käyttävä teollisuuden ei tule maksaa toisen teollisuuden päästöistä, vaan kulut ohjataan oikealle toimialalle. On huomioitavaa, että esimerkiksi EU-tasolla maataloustoimijoiden kattojärjestö otti kantaa laajennetun tuottajavastuun puolesta linkin takana olevassa kirjeessään. <https://eureau.org/wp-content/uploads/2026/05/Joint-letter-EurEau-Copa-Cogeca-IFOAM-to-Pres-von-der-Leyen-on-EPR-in-.pdf>

Haluamme nostaa lisäksi esiin, että komission päivitetystä kustannustarkastelusta (<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC144745>) todetaan seuraavaa:

Mikäli laajennetun tuottajavastuun piiriin kuuluvat kustannukset siirretään kokonaan kuluttajahintoihin ääriolettamalla, että kustannuksista vastaa ainoastaan lääketeollisuus (ei kosmetiikkateollisuus), kustannusvaikutus on arviolta noin 2,64–3,20 € / vuosi / EU-kansalainen vuoteen 2045 direktiivin täyteen toimeenpanoon mennessä.

Jos koko kustannus katetaan yritysten voittomarginaaleista (eli kustannuksia ei siirretä hintoihin), selvityksen mukaan vaikutus olisi voittomarginaalin alenema 0,6–0,9 prosenttiyksikköä.

Lisäksi EU-tasolla avoinna olevilla säädöksillä ja ohjauksella voidaan vaikuttaa siten, että lääkkeiden saatavuus turvataan, sillä direktiiviin on rakennettu joustomahdollisuus siihen, että se toimeenpannaan niin, että lääkkeiden saatavuus huomioidaan. Myös muiden toimialojen lisääminen laajennetun tuottajavastuun piiriin tarvittaessa, uuden tieteelliseen näytön niin osoittaessa, on kirjattuna direktiiviin. On myös huomioitava, että kokonaisinvestoinnit jakautuvat usealle vuodelle ja esimerkiksi vuoteen 2030 mennessä, vain pieni osa kustannuksista on realisoitunut.

Laajennettu tuottajavastuu tulee valmistella huolellisesti, läpinäkyvästi ja kaikkien osapuolten kannalta oikeudenmukaisesti. Direktiivi mahdollistaa tämän, ja kansallisessa valmistelussa tulisi keskittyä toimivan järjestelmän rakentamiseen. Näin voidaan varmistaa, että myös komission lopullinen ohjeistus soveltuu Suomen olosuhteisiin tarkoituksenmukaisesti.

Nykytila: lainsäädäntö

Lausuntonne

-

Nykytila: käytäntö

Lausuntonne

-

Nykytilan arviointi

Lausuntonne

-

Keskeiset ehdotukset

Lausuntonne

-

Taloudelliset vaikutukset

Lausuntonne

Nostamme esiin huomion, että vaikka lausunnoilla olevalla paketilla ei tuoda lainsäädäntöön varsinaisia velvoitteita jätevedenpuhdistamoilla, luodaan sillä pohja tulevien investointien laajuudelle.

Ympäristövaikutukset

Lausuntonne

-

Vaikutukset eräisiin perus- ja ihmisoikeuksiin

Lausuntonne

-

Suhde perustulakiin ja säätämisjärjestys

Lausuntonne

-

Pykäläluonnokset ja niiden yksityiskohtaiset perustelut

Lausuntonne

-

39 § Lupahakemus (+ perustelut)

Lausuntonne

Lupamenettelyn kautta mahdollisesti asetettavat mikroepäpuhtauksien tai haitta-aineiden poistovelvoitteet tulee kytkeä direktiivin mukaiseen kustannustenjakoon. Aiheuttaja maksaa -periaatteen toteutuminen ei saa riippua siitä, asetetaanko poistovelvoite suoraan direktiivin täytäntöönpanosäännöksen, riskitarkastelun vai lupamenettelyn kautta.

49 a § Vesienhoidon ympäristötavoitteista poikkeaminen (+ perustelut)

Lausuntonne

-

110 g § Määritelmät (+ perustelut)

Lausuntonne

-

110 h § Kuormituksen määrittäminen (+ perustelut)

Lausuntonne

-

110 i § Ehdotus direktiivitaajamiksi (+ perustelut)

Lausuntonne

Kannatamme esitysluonnoksessa valittua ratkaisua, jossa direktiivitaajaman määrittelyssä hyödynnetään direktiivin mahdollistama kansallinen liikkumavara täysimääräisesti ja käytetään 25 AVL/ha -tiheyttä. Suomen olosuhteissa tämä on perusteltua, koska Suomessa viemäriverkostoja on rakennettu myös harvaan asutuille alueille aiemman kansallisen sääntelyn ja vesihuoltopalveluiden järjestämisen perusteella. Taajaman määrittelyllä on huomattava merkitys velvoitteiden kohdentumisen ja kustannusvaikutusten kannalta.

Vesihuoltolaitoksen näkökulmasta on keskeistä, että direktiivitaajaman määrittely, mukaan lukien 25 AVL/ha -tiheyskriteeri, on yksiselitteinen ja selkeä, koska tällä on merkittäviä vaikutuksia vesihuoltolaitoksille vaatimusten ja kustannusten osalta. Epäselvä määrittely voi johtaa eri alueilla toisistaan poikkeaviin käytäntöihin ja esitämme, että määrittelyä tulisi tarkentaa siten, että se ohjaa yksiselitteisesti alueiden rajauksen periaatteita.

Pidämme tärkeänä, että taajaman määrittely ei johda tarpeettoman laajaan velvoitteiden kohdentumiseen alueille, joilla yhdyskuntajätevesidirektiivin mukaiset vaatimukset eivät ympäristönsuojelullisesti ole perusteltuja. Esitetty määritelmä tukee direktiivin tavoitteiden toteuttamista tarkoituksenmukaisella tavalla ja vähentää riskiä siitä, että velvoitteita kohdistuisi suhteettomasti harvaan asutuille alueille tai pienille vesihuoltolaitoksille.

Samalla korostamme, että taajamamääritelmän valinnalla ei saa kaventaa direktiivin mukaisen aiheuttaja maksaa -periaatteen toteutumista. Mikäli mikroepäpuhtauksien tai muiden haitta-aineiden poistovelvoite kohdistuu puhdistamoon direktiivin, kansallisen lainsäädännön, riskitarkastelun tai lupamenettelyn perusteella, tulee kustannusten kuulua laajennetun tuottajavastuun piiriin. Velvoitteen syntytytä ei saa ratkaista sitä, toteutuuko aiheuttaja maksaa -periaate.

110 j § Menettely ja päätös direktiivitaajamasta (+ perustelut)

Lausuntonne

-

110 k § Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden suunnittelua ja käyttöä koskevat yleiset vaatimukset (+ perustelut)

Lausuntonne

-

110 l § Yhdyskuntajätevedenpuhdistamossa käsitellyn veden uudelleenkäyttö (+ perustelut)

Lausuntonne

-

110 m § Käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtamista koskeva riskinarviointi (+ perustelut)

Lausuntonne

-

110 n § Riskinarvioinnin laatiminen (+ perustelut)

Lausuntonne

-

110 o § Menettely riskinarvioinnin laatimisessa ja tarkistamisessa (+ perustelut)

Lausuntonne

-

110 p § Ehdotus typelle ja fosforille herkistä alueista (+ perustelut)

Lausuntonne

Riskitarkastelujen tulee olla läpinäkyviä, yhdenmukaisia ja ennakoitavia. Lausunnolla olevasta kokonaisuudesta käy ilmi, että riskitarkasteluilla ja herkkien alueiden määrittelyllä voi olla ratkaiseva merkitys ravinteiden ja mikroepäpuhtauksien poistovelvoitteiden kohdentumisessa. Tämän vuoksi riskitarkastelujen menetelmät, kriteerit ja tietopohja tulee kuvata sääntelyssä riittävän täsmällisesti.

Esitämme, että riskitarkastelut kytketään mahdollisimman selkeästi vesienhoidon suunnitteluun ja olemassa oleviin vesienhoidon prosesseihin. Tämä tukisi alueiden yhdenmukaista määrittelyä, vähentäisi tulkinnanvaraisuutta ja parantaisi vesihuoltolaitosten mahdollisuuksia ennakoida tulevia velvoitteita.

110 q § Menettely ja päätös typelle ja fosforille herkistä alueista (+ perustelut)

Lausuntonne

-

110 r § Ehdotus mikroepäpuhtauksille herkistä alueista (+ perustelut)

Lausuntonne

Mikroepäpuhtauksille herkkien alueiden määrittelyn tulee olla läpinäkyvä, yhdenmukainen ja ennakoitava. Lausunnolla olevasta kokonaisuudesta käy ilmi, että riskitarkasteluilla ja herkkien alueiden määrittelyllä voi olla ratkaiseva merkitys ravinteiden ja mikroepäpuhtauksien poistovelvoitteiden kohdentumisessa. Tämän vuoksi riskitarkastelujen menetelmät, kriteerit ja tietopohja tulee kuvata sääntelyssä riittävän täsmällisesti.

Esitämme, että riskitarkastelut kytketään mahdollisimman selkeästi vesienhoidon suunnitteluun ja olemassa oleviin vesienhoidon prosesseihin. Tämä tukisi alueiden yhdenmukaista määrittelyä, vähentäisi tulkinnanvaraisuutta ja parantaisi vesihuoltolaitosten mahdollisuuksia ennakoida tulevia velvoitteita.

Erityisesti artiklan 18 mukaiseen yleiseen riskitarkasteluun liittyy vesihuoltolaitosten näkökulmasta merkittävä epävarmuus. Mikäli sen perusteella voidaan asettaa uusia velvoitteita erikokoisille puhdistamoille, tulee sääntelyssä varmistaa, että menettely on ennakoitava ja että mahdollisten uusien haitta-aineiden tai mikroepäpuhtauksien poistovaatimusten kustannusten kohdentuminen ratkaistaan johdonmukaisesti direktiivin aiheuttaja maksaa -periaatteen mukaisesti.

Direktiiviä noudattaen, riskitarkasteluihin perustuvia mikroepäpuhtauksien poistovelvoitteita ei tule säätää ilman selkeää yhteyttä laajennettuun tuottajavastuuseen. Jos riskitarkastelu johtaa siihen, että vesihuoltolaitokselle asetetaan mikroepäpuhtauksien tai haitta-aineiden poistovelvoite, tulee myös kyseisen velvoitteen investointi-, käyttö- ja seurantakustannusten kuulua direktiivin mukaisen kustannustenjaon piiriin. Tämä on kirjattuna direktiivissä ja tulee varmistaa, että se myös tulee selkeästi kuvattuna kansalliseen lainsäädäntöön.

Pidämme ongelmallisena, että lausunnolla oleva ensimmäinen sääntelykokonaisuus ei sisällä laajennettua tuottajavastuuta koskevaa sääntelyä, vaikka samalla säädettäisiin sellaisista määritelmistä ja menettelyistä, joilla voi olla vaikutusta mikroepäpuhtauksien ja haitta-aineiden poistovelvoitteiden kohdentumiseen. Laajennettu tuottajavastuu ei ole erillinen tai toissijainen osa direktiivin toimeenpanoa, vaan keskeinen mekanismi direktiivin mukaisen aiheuttaja maksaa -periaatteen toteuttamiseksi.

Direktiivin mukainen aiheuttaja maksaa -periaate tulee toimeenpanna kansalliseen lainsäädäntöön direktiivin edellyttämässä aikataulussa. Kansallisessa sääntelyssä on varmistettava, että mikroepäpuhtauksien poistoon liittyviä kustannuksia ei siirretä vesihuoltolaitoksille, kunnille tai vesihuollon asiakkaille silloin, kun kustannukset direktiivin mukaan kuuluvat tuotteiden markkinoille saattajille.

Vesilaitokset eivät ole jätevesiin päätyvien lääkeaineiden, kosmetiikkatuotteiden tai muiden vastaavien mikroepäpuhtauksien alkuperäisiä aiheuttajia. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että kustannustenjako perustuu johdonmukaisesti aiheuttaja maksaa -periaatteeseen. Laajennetun

tuottajavastuun tulee kattaa mikroepäpuhtauksien poistoon liittyvät suunnittelu-, investointi-, käyttö- ja seurantakustannukset direktiivin edellyttämällä tavalla.

Esitämme, että hallituksen esityksen jatkovalmistelussa tuodaan selkeästi esiin, miten direktiivin aiheuttaja maksaa -periaate ja laajennettu tuottajavastuu toimeenpannaan kansallisesti. Epäselvä tai viivästynyt toimeenpano loisi merkittävää epävarmuutta vesihuoltolaitoksille, joiden on varauduttava pitkäjänteisesti erittäin mittaviin investointeihin ja toiminnallisiin muutoksiin.

Laajennetun tuottajavastuun tulee koskea kaikkia tilanteita, joissa mikroepäpuhtauksien tai haitta-aineiden poistovelvoite perustuu direktiivin täytäntöönpanoon. Tämä koskee myös velvoitteita, jotka syntyvät riskitarkastelun tai lupamenettelyn perusteella.

110 s § Menettely ja päätös mikroepäpuhtauksille herkistä alueista (+ perustelut)

Lausuntonne

-

156 e § Direktiivitaajamassa sijaitsevan kiinteistön jätevesijärjestelmän puhdistusvaatimus (+ perustelut)

Lausuntonne

-

211 c § Yhdyskuntajätevesiin liittyvä kansainvälinen yhteistyö (+ perustelut)

Lausuntonne

-

Voimaantuloa ja määräaikoja koskevat säännökset (+ perustelut)

Lausuntonne

-

7 § Vesihuoltolaitosten toiminta-alueisiin sisällytettävät alueet (+ perustelut)

Lausuntonne

-

11 § Liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen (+ perustelut)

Lausuntonne

-

13 a § Jätevesiviemäriverkoston suunnittelu, rakentaminen, kunnossapito ja käyttö (+ perustelut)

Lausuntonne

-

16 § Tiedonsaanti ja tiedottamisvelvollisuus (+ perustelut)

Lausuntonne

-

Voimaantuloa ja määräaikaa koskevat säännökset (+ perustelut)

Lausuntonne

-

11 § Vesienhoitosuunnitelma (+ perustelut)

Lausuntonne

-

20 d § Ympäristötavoitteista poikkeaminen yhdyskuntajätevedenpuhdistamoa koskevissa hankkeissa (+ perustelut)

Lausuntonne

Kannatamme esitettyä sääntelyä, jolla mahdollistetaan ympäristötavoitteista poikkeaminen yhdyskuntajätevedenpuhdistamoa koskevissa hankkeissa tietyin edellytyksin. Sääntely on tärkeää, jotta puhdistamojen rakentaminen, laajentaminen ja kehittäminen voidaan toteuttaa tilanteissa, joissa ne ovat välttämättömiä kasvavan kuormituksen tai aiemmin käsittelemättömän talousjätevesikuormituksen hallitsemiseksi.

Lupamenettelyjen tulee mahdollistaa jätevesien tehokas käsittely, yhdyskuntien kestävä kehitys ja kaupunkien vihreä kasvu. Puhdistamoinvestoinnit ovat usein ympäristönsuojelun kannalta välttämättömiä, ja lupajärjestelmän tulee tunnistaa puhdistamoiden myönteinen kokonaisvaikutus vesistökuormituksen hallinnassa.

Voimaantuloa ja määräaikaa koskevat säännökset (+ perustelut)

Lausuntonne

-

62 a § Hulevesiin tai sekaviemäreistä aiheutuviin ylivuotoihin liittyvä riski (+ perustelut)

Lausuntonne

-

62 b § Hulevesien hallintasuunnitelma (+ perustelut)

Lausuntonne

Kannatamme kokonaisvaltaisten yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelmien sisällyttämistä tekeillä olevaan yhdyskuntarakentamislakiin. Hulevesiin ja keräysalueiden hallintaan liittyvä vastuun- ja kustannusten jako tulee määritellä selkeästi siten, ettei vesihuoltolaitoksille siirry kunnille kuuluvia vastuita ilman asianmukaista rahoitusta.

Ymmärrämme, että direktiivi on pantava täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä. Samalla on huomioitava, että Suomen osalta 2 prosentin tavoite näyttäisi jo täyttyvän. Siksi on varmistettava, ettei tavoitteen todentamiseen tarvittava mittaus, seuranta tai mallinnus muodostu suhteettoman työlääksi eikä vie laajasti resursseja ilman todellista ympäristöhyötyä. EU-tason sääntely tarkoittaa tältä osin vaatimuksia myöhemmin.

62 c § Hulevesien hallintasuunnitelman sisältö (+ perustelut)

Lausuntonne

-

62 d § Hulevesien hallintasuunnitelman valmistelu (+ perustelut)

Lausuntonne

-

62 e § Hulevesien hallintasuunnitelman hyväksyminen (+ perustelut)

Lausuntonne

-

Voimaantuloa ja määräaika koskevat säännökset (+ perustelut)

Lausuntonne

-

Valtioneuvoston asetus typelle ja fosforille herkkien alueiden määrittämisestä

Lausuntonne

Typelle ja fosforille herkkien alueiden määrittely on tärkeä osa direktiivin toimeenpanoa. Jotta menetelmä on läpinäkyvä, kokonaisvaltainen ja ennakoitava, tulee se sitoa vesienhoidon prosessiin ja kuvata tarkemmin.

Valtioneuvoston asetus vesihuollosta annetun asetuksen muuttamisesta

Lausuntonne

-

Valtioneuvoston asetus vesienhoidon järjestämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 5 muuttamisesta

Lausuntonne

-

Valtioneuvoston asetus hulevesistä

Lausuntonne

-

Lindell Paula
Suomen Vesilaitosyhdistys ry